

ชื่อวิทยานิพนธ์	พุทธปรัชญาเถรวาทในพระอภัยมณี
ผู้เขียน	นายโสมณ พุทฺธชวานิช
สาขาวิชา	ภาษาไทย (สายวรรณคดี)
ปีการศึกษา	2538

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้าเรื่อง พุทธปรัชญาเถรวาทในพระอภัยมณี เพื่อเข้าถึงคุณค่าของพระอภัยมณี งานประพันธ์ชิ้นเอกของสุนทรภู่

ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าสุนทรภู่ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาในการศึกษามาตั้งแต่เยาว์วัยประกอบกับบรรยากาศทางวัฒนธรรมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเน้นความสำคัญของการศึกษาหลักธรรมทางพุทธศาสนา

สุนทรภู่ได้ใช้โลกทัศน์พุทธปรัชญาเถรวาทเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างตัวละครทั้งในแง่ที่บกพร่องและน่าชื่นชม และสื่อความหมายสำคัญในแก่นเรื่องพระอภัยมณี กล่าวได้ว่าโลกทัศน์ของสุนทรภู่ที่ปรากฏในพระอภัยมณี มีทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจริง(อภิปรัชญา) ความรู้(ญาณวิทยา) และความประพุดติ(จริยศาสตร์)

ส่วนที่เกี่ยวข้องความจริงอันเป็นปรมาตถสัจจะนั้น วิเคราะห์ได้จากพฤติกรรมของพระอภัยมณีที่บ่งชี้ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ กรรม และทางไปสู่นิพพาน และยังวิเคราะห์ได้จากพฤติกรรมของนางผีเสื้อสมุทร ซึ่งไม่ต่างจากตัวละครอื่น ที่ชี้บอกความไม่มีตัวตนและกระบวนการเกิดดับของสภาวะทางจิตที่เรียกว่า “ปฏิจสุมุปบาท”

ส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ เห็นได้จากพฤติกรรมและคำสอนของท้าวทศวงศ์ ศรีสุวรรณบาทหลวง โยคี สุดสาคร ซีเปลือย และนางวาลี

ส่วนที่เกี่ยวกับความประพุดติ สุนทรภู่ได้แสดงพฤติกรรมของพระอภัยมณีไว้เด่นชัดในเรื่องการรักษาสัตย์และความซื่อตรงต่อมิตร ความเมตตากรุณา ซึ่งเป็นคุณธรรมหลักในชีวิตของตัวละครที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอ

เนื้อหาทางพุทธปรัชญาที่วิเคราะห์นี้ทำให้เห็นว่าพระอภัยมณี เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่า เพราะแสดงความยิ่งใหญ่ของตัวละครในท่ามกลางความทุกข์และปัญหา เนื้อหาทางปรัชญาเช่นนี้เป็นคติชีวิตสำหรับผู้อ่านโดยไม่ขึ้นกับสมัย

Thesis Title : Theravada Buddhist Philosophy in Phra Abhaimani
Author : Mr. Sopon Pruksawanich
Major Program : Thai (Literature)
Academic Year : 1995

ABSTRACT

This research aims to study the Theravada Buddhist philosophy in Sunthorn Phu's Phra Abhaimani in order to fully appreciate the value of this literary masterpiece.

The research reveals that Sunthorn Phu is indoctrinated with Buddhist thoughts via his education since childhood, and that the cultural ambiance of the early Rattanakosin period also accentuates the importance of the study of Buddhist doctrines.

Sunthorn Phu resorts to a Theravada Buddhist worldview in his characterization of his characters' flaws and admirable traits and also in conveying the thematic essence of Phra Abhaimani. It can be claimed that Sunthorn Phu's worldview as recurring in Phra Abhaimani embodies the essence of truth (methaphysics), wisdom (epistemology) and code of conduct (ethics).

The Ultimate Reality (Paramattha) can be deduced from the behavior of the protagonist, Phra Abhaimani, which sheds light on the concepts of Transience, Sufferings, Karma and the Noble Path (Magga). The Ultimate Reality can also be seen through Nang Phisua Samut's behavior which, like other characters' behavior, mirrors the ideas of Non-self as well as the Conditional Arising and Cessation of All Phenomena or "Patīccasamuppāda."

Wisdom can be seen through the behavior and preaching of various characters such as Thaw Thotsawong, Si Suwan, Bat Luang, Yogi, Sut Sakhorn, Chi Pluay and Nang Wali.

With respect to code of conduct, Sunthorn Phu vividly depicts Phra Abhaimani as having faithfulness and honesty towards friends as well as kindness and mercy, the main qualities most recurrent in the characterization.

Enriched with these philosophical messages, Phra Abhaimani is a valuable literary work since it reveals the nobility of the characters amidst trials and tribulations. These messages are timeless moral standards.